

Grabowiec, dnia 29 września 2014 r.

Towarzystwo Przyjaciół Grabowca
Tadeusz Halicki
Janusz Koremski

Redakcja Tygodnika Zamojskiego

W artykule pod tytułem „Nóż w plecy”, opublikowanym w Tygodniku Zamojskim z 17 września 2014 roku, autor pan Jacek Feduszka napisał między innymi: [...] „W tym czasie doszło także do pierwszych masowych morderstw sowieckich na polskich jeńcach wojennych, m.in. pod Dańczypolem Sowietci rozstrzelali 42 żołnierzy i oficerów Wojska Polskiego...”(koniec cytatu). Jako, że interesujemy się historią Grabowca i okolic, jesteśmy bardzo ciekawi źródła tej informacji.

Tragedię Żołnierzy Września 1939 roku na naszych terenach i w samym Grabowcu, poznaliśmy na podstawie relacji naocznych świadków i kilku znanych od lat publikacji. Z opisanych faktów wynika, że w dniu 25 września 1939 roku, Sowietci zastrzelili i zakłuli bagnietami trzech oficerów, lekarzy w małym szpitaliku polowym w Grabowcu przy ulicy Koziej. Jak pamiętają świadkowie, zamordowani lekarze nosili opaski ze znakiem czerwonego krzyża. Rannych polskich żołnierzy, Sowietci wyprowadzili do oddalonej o jeden kilometr Góry Grabowiec i tam zamordowali. Ten epizod opisał prof. Wiktor Zin w swojej książce pod tytułem „Półgłosem i ciszą” – Warszawa 1998, w rozdziale „Mały Katyń”.
(Do pobrania plik pdf: http://tpg-grabowiec.pl/PUBLIKACJE/maly_katyn.pdf).

I kolejne publikacje na łamach Waszego Tygodnika:

W 65. rocznicę najazdu sowieckiego na Polskę, w Tygodniku Zamojskim z 15 września 2004 roku, opublikowano relację naoczego świadka w artykule p.t. "Rozstrzelany szpital".

http://tpg-grabowiec.pl/PUBLIKACJE/epizod_rosztrzelanySzpital.pdf

Nieżyjący już dziennikarz Krzysztof Czubara, także opisał tą tragedię polskich żołnierzy w artykule opublikowanym w Tygodniku Zamojskim z 29 września 2005 r., pod tytułem „W Grabowcu Sowietci „polowali” na polskich oficerów. Bój na Grabowieckiej Górze” (<http://www.tpg-grabowiec.pl/PUBLIKACJE/tz-29-09-05-Boj-na-Grabowieckiej-Gorze.pdf>).

Świadkowie zapamiętali jeszcze jeden tragiczny epizod z września 1939 roku, mało znany, ponieważ dotyczy haniebnej zbrodni jaką popełnili grabowieccy Żydzi.

„Pisał o tym profesor Tadeusz Piotrowski w bardzo cennym dziele o dramacie Polski w czasie II wojny światowej - Poland's Holocaust, wydanym w Stanach Zjednoczonych. Profesor Piotrowski powoływał się przy tym na relacje swego szwagra - Ryszarda Pedowskiego, który dostarczył mu informacji o zbrodnicy zamordowaniu dwunastu polskich oficerów przez Żydów w Grabowcu (pow. hrubieszowski, woj. lubelskie). Według Pedowskiego, polscy oficerowie zostali zamordowani w piekarni bogatego Żyda grabowieckiego, zwanego Pergamen. Następnie, inny Żyd, znany w miejscowości jako "Kuka" (woziwoda) przetransportował ciała dwunastu polskich oficerów na cmentarz i tam zostawił je w rowie. Ciała zamordowanych nie miały nic na sobie poza bielizną. Gdy je znaleziono na cmentarzu następnego dnia, mieszkańcy zapewnili zamordowanym chrześcijański pogrzeb. Później doszło do otrucia "Kuki", jako potencjalnie niewygodnego świadka. Według Ryszarda Pedowskiego, zarówno dwunastu polskich oficerów, jak i woziwodę zamordowali miejscowi biedni, grabowieccy Żydzi, sympatyzujący z komunistami. (Według: T. Piotrowski Poland's Holocaust, Jefferson, North Carolina 1998, s. 55). Profesor Tadeusz Piotrowski akcentował, że sprawa grabowieckiej zbrodni na polskich oficerach powinna być poddana szczegółowemu śledztwu (por. tamże, s. 55).”

W 50. rocznicę tragicznej śmierci polskich Żołnierzy Września 1939 roku, w Grabowcu Górze postawiono pomnik z tablicą pamiątkową i nazwiskami pomordowanych.

http://tpg-grabowiec.pl/GRABOWIEC/jubileusze/Maly-Katyn/Fotoreportaz_pomnik_Grab-Gora/
Każdego roku w ostatnią niedzielę września, przy tym pomniku organizowana jest uroczystość dla uczczenia pamięci o tragedii z 25 września 1939 roku. Taka uroczystość w roku bieżącym już się odbyła – relacja: http://www.tpg-grabowiec.pl/articles.php?article_id=148

Godne uwagi jest wystąpienie pana Tadeusza Goździejewskiego, wójta gminy Grabowiec jakie wygłosił na uroczystości przy pomniku w dniu 21.09.2014 r. To wystąpienie skłania do zadumy i refleksji: http://www.tpg-grabowiec.pl/WYDARZENIA/ROK-2014/75-rocznica_Grabowiec-Gora/75-rocznica_Grabowiec-Gora_21-09-2014.pdf

Przy okazji naszego zapytania do pana Jacka Feduszki, przypomnieliśmy Redakcji Tygodnika Zamojskiego publikacje, które powstały na podstawie relacji naocznych świadków i pokazują tragedię Żołnierzy Września 1939 roku na grabowieckiej ziemi.

Mamy nadzieję, że będą one w przyszłości przyczynkiem do kolejnych publikacji na łamach Tygodnika Zamojskiego. Niektóre z nich, jak widać, są w archiwum Redakcji.

Z poważaniem

*Tadeusz Halicki
Janusz Koremski*